

تأثیر قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی دانشجویان با نقش میانجی تربیت شهروندی در دانشگاه مازندران

مسعود فلاح: دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، گروه مدیریت آموزشی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران
کیومرث خطیر پاشا: استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران (* نویسنده مسئول) Kiu.pasha@gmail.com
رضا یوسفی سعیدآبادی: استادیار گروه مدیریت آموزشی، دانشکده علوم انسانی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران

چکیده

کلیدواژه‌ها

قابلیت‌های حرفه‌ای،
تربیت شهروندی،
خودکارآمدی،
شایستگی دانشجویان

زمینه و هدف: شایستگی‌های شهروندی یکی از ضروریات مهم در جامعه پیچیده امروزی است. بنابراین هدف از پژوهش حاضر تأثیر قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی دانشجویان با نقش میانجی تربیت شهروندی در دانشگاه مازندران بود.

روش کار: روش پژوهش ترکیبی از نوع طرح تحقیق آمیخته اکتشافی (کیفی- کمی) بود. جامعه آماری تحقیق در بخش کیفی شامل اساتید هیات علمی و مدعو و مدیران گروه دانشگاه مازندران بودند، حجم نمونه در بخش کیفی با در نظر گرفتن قانون اشباع به تعداد ۲۰ نفر تعیین شد و در بخش کمی جامعه آماری شامل اعضای هیات علمی، استادان مدعو و حق التدریس و کارکنان اداری دانشگاه مازندران بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران به تعداد ۳۰۵ نفر تعیین شد. ابزار اندازه‌گیری در بخش کیفی مصاحبه نیمه ساختاریافته و در بخش کمی شامل پرسشنامه محقق ساخته بود. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که عناصر و مولفه‌ها و زیر مولفه‌های قابلیت‌های حرفه‌ای استادان با نقش میانجی تربیت شهروندی با مقدار $t=29/13$ نشان دادند؛ قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی با نقش میانجی تربیت شهروندی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. همچنین مقدار $t=12/11$ بیان نمود که قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر شایستگی شهروندی با نقش میانجی تربیت شهروندی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد و نیز شاخص نیکویی برازش مدل تایید گردید.
نتیجه‌گیری: به طور کلی می‌توان ادعان داشت که قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی دانشجویان با نقش میانجی تربیت شهروندی در دانشگاه مازندران نقش بسزایی دارد.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

شیوه استناد به این مقاله:

Fallah M, Khatir Pasha K, Yousefi Saeedabadi R. The Effect of Professors' Professional Abilities on Students' Self-Efficacy and Competence with the Mediating Role of Citizenship Education in Mazandaran University. Razi J Med Sci. 2024(18 Mar);30.221.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

*انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با **CC BY-NC-SA 4.0** صورت گرفته است.

The Effect of Professors' Professional Abilities on Students' Self-Efficacy and Competence with the Mediating Role of Citizenship Education in Mazandaran University

Masoud Fallah: PhD Student of Educational Management, Department of Educational Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran

Kiomars Khatir Pasha: Assistant Professor, Department of Educational Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran (* Corresponding Author) Kiu.pasha@gmail.com

Reza Yousefi Saeedabadi: Assistant Professor, Department of Educational Management, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran

Abstract

Background & Aims: Life in today's world is full of change and this continuous social and technological transformation affects various aspects of human life; in such a way, challenging situations put a lot of pressure on people's abilities to control the situation. Every higher education institution needs capable faculty members with high professional ability to advance their goals. Efforts can be made to help faculty members achieve professional performance through their development programs and plans. Necessarily professional. Professional ability means a person's ability to perform specific tasks in a certain situation. In other words, professional ability means that a person has sufficient knowledge and information, a positive attitude, a strong personality, intellectual and practical skills, and does not lack social skills. The members of the scientific board can put the conditions and situation of other factors under the influence of their professional and technical-specialist ability; Professional skills and knowledge help the members of the scientific faculty to be able to convey the message that originates from their technical-specialized knowledge and skills to the audience. At present, one of the biggest challenges of universities in the world is the development and quality growth of academic faculty members. Acquiring professional competencies and updating them requires continuous professional development in three fields technical knowledge, specialized skills, and individual characteristics such as participation in group work, problem-solving, and development of general management skills. Professional development is a fruitful time when necessary opportunities are provided to improve and upgrade the skills and knowledge related to work for human resources. Identifying the abilities of the members of the scientific faculty in order to help their professional growth, determines the level of their abilities and provides the possibility of planning for their promotion. Before taking any action to help the professional growth of academic staff members, it is important to know and be aware of the background on which university leaders should prepare plans to help the professional growth of their members. An effective and efficient educational system is a system that fits the real goals and needs of society and has the ability to prepare the young generation and develop skills, including citizenship skills, to achieve the desired goals. Citizenship skills are one of the most important requirements in today's complex society. Citizenship competence refers to knowing how to interact in a democratic society. The citizenship competency program seeks to develop cognitive, communicative, and emotional competencies along with acquiring knowledge about the government and society. It should be more related to norms and mechanisms for living together. For this purpose, civic education should be provided based on activities and not only based on the expression of ideas. Among the issues affecting the professional growth of faculty members, due to the reasons for the selection and career behaviors of faculty members, the extent of their involvement, and desire for each of the three job duties of this profession (teaching, research, and providing scientific advisory services). And the challenges affecting the profession of academic staff can be mentioned.

Keywords

Professional Capabilities,
Citizenship Education,
Self-Efficacy,
Students' Competence

Received: 05/08/2023

Published: 18/03/2024

Some experts place the main task of professional growth on the universities and higher education institutions, in which case, the university is obliged to help the faculty members become professionals by developing and implementing development programs. And in this way indirectly increase the quality of their educational, research, and management services. Therefore, the main goal of this research is the effect of professors' professional ability on students' self-efficacy and citizenship competence with the mediating role of citizenship education in Mazandaran University in order to present a model. The results of this research can be used by all academic centers, scientific institutes, knowledge-based organizations, employees of educational centers, researchers, and students.

Methods: This research is applied in terms of its purpose. The combined research method and research design is also a type of exploratory mixed research design (qualitative-quantitative). The statistical population of the research in the qualitative part includes (academic and visiting professors and department managers of Mazandaran University) for consensus in the Delphi method. The statistical population in the quantitative part includes academic staff members, visiting professors and teaching staff, and administrative staff of Mazandaran University in 2022 in the number of 1487 people, who were selected by the available sampling method. Sample Size and Sampling Method in the Qualitative Section According to the research method used in this research in the qualitative phase, the number of specific samples was not determined at the beginning and the sampling continued until then. Theoretical saturation was obtained from 20 interviews. In the quantitative part of the sample size, 153 negatives were determined using Cochran's formula. The measurement tool in the qualitative part was a semi-structured interview and in the quantitative part it included a researcher-made questionnaire. In order to analyze the data, the structural equation modeling method was used.

Results: The findings showed that the elements and components and sub-components of professors' professional capabilities with the mediating role of citizenship education showed a t value of 29.13; Professional abilities of professors have a positive and significant effect on self-efficacy with the mediating role of citizenship education. Also, the value of t, 11.12, stated that the professional abilities of professors have a positive and significant effect on citizenship competence with the mediating role of citizenship education, and the goodness of fit index of the model was confirmed.

Conclusion: In general, it can be acknowledged that the professional abilities of professors play a significant role in the self-efficacy and competence of students with the mediating role of citizenship education at Mazandaran University. Citizenship education as education of knowledge, skills, and attitudes of citizenship for successful participation in social life is one of the common goals and functions between family and university. The foundation of this type of education is formed from childhood and in the family environment, and it can get more depth and richness when a person enters school and finally university. In fact, citizenship education is an interactive process and in addition to teaching citizenship knowledge, it also requires learning the skills and attitudes of citizenship, therefore, educational environments, especially universities, can provide contexts and opportunities for interactions. real and providing the necessary feedback to stabilize, modify, change, eliminate, and even create appropriate behaviors and as a result provide students with skills and attitudes of citizenship. Considering that if the programs designed by the university in this regard are coordinated and aligned with the education from the family environment, it will form a deeper and more fruitful learning in the students, so it is necessary in this regard between the family and universities, mutual communication should be formed.

Conflicts of interest: None

Funding: None

Cite this article as:

Fallah M, Khatir Pasha K, Yousefi Saeedabadi R. The Effect of Professors' Professional Abilities on Students' Self-Efficacy and Competence with the Mediating Role of Citizenship Education in Mazandaran University. Razi J Med Sci. 2024(18 Mar);30.221.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

***This work is published under CC BY-NC-SA 4.0 licence.**

مقدمه

زندگی در جهان امروز، سراسر تغییر است و این دگرگونی مداوم اجتماعی و فناوری، ابعاد گوناگون زندگی بشر را تحت تأثیر خود می‌گیرد؛ به گونه‌ای که موقعیت‌های چالش برانگیز، فشار زیادی را بر توانایی‌های افراد در راستای کنترل شرایط وارد می‌آورد (۱). هر مؤسسه آموزش عالی برای پیشبرد هدف‌های خود به اعضای هیئت علمی توانمند با قابلیت حرفه‌ای بالا نیاز دارد تلاش برای کمک به اعضای هیئت علمی به منظور دستیابی به عملکرد حرفه‌ای می‌تواند از طریق برنامه‌ها و طرح‌های توسعه آنها صورت پذیرد و وجود این، لزوماً حرفه‌ای شدن با اجرای چنین طرح‌هایی رخ نمی‌دهد (۲). منظور از قابلیت حرفه‌ای، توانایی فرد در انجام وظایف خاص در وضعیتی معین است. به عبارت دیگر، قابلیت حرفه‌ای به این معناست که فرد دانش و اطلاعات کافی، نگرش مثبت و شخصیت قوی داشته باشد، از مهارت‌های هوشی و عملی برخوردار بوده و از مهارت‌های اجتماعی بی‌بهره نباشد (۳). اعضای هیئت علمی قادرند شرایط و موقعیت سایر عوامل را با تأکید بر توان حرفه‌ای و توان فنی-تخصصی خود تحت‌الشعاع قرار دهند؛ مهارت و دانش حرفه‌ای کمک می‌کند تا اعضای هیئت علمی بتوانند پیامی را که از دانش و مهارت فنی-تخصصی آنها سرچشمه می‌گیرد به مخاطبان منتقل کنند. در حال حاضر، از عمده‌ترین چالش‌های دانشگاه‌ها در سطح جهان توسعه و رشد کیفی اعضای هیئت علمی است. کسب شایستگی‌های حرفه‌ای و بهنگام‌سازی آن مستلزم توسعه مستمر حرفه‌ای در سه حوزه دانش فنی، مهارت‌های تخصصی و ویژگی‌های فردی مانند مشارکت در کار گروهی، حل مشکل و توسعه مهارت‌های مدیریتی عمومی است (۴). رشد حرفه‌ای زمانی ثمربخش است که فرصت‌هایی لازم برای بهبود و ارتقای مهارت‌ها و دانش مرتبط با کار برای منابع انسانی فراهم شود (۵). شناسایی توانمندی‌های اعضای هیئت علمی به منظور کمک به رشد حرفه‌ای آنان، سطح توانمندی‌های آنها را مشخص می‌کند و امکان برنامه‌ریزی برای ارتقای آنها را فراهم می‌سازد. پیش از دست زدن به هر اقدامی برای کمک به رشد حرفه‌ای اعضای هیئت علمی، شناخت و آگاهی از زمینه‌ای که رهبران دانشگاه‌ها باید بر اساس آن

نقشه‌ای را برای کمک به رشد حرفه‌ای اعضای خود تدارک ببینند، اهمیت دارد (۶).

افراد همواره در تلاش هستند که در موقعیت‌های زندگی، عوامل تأثیرگذار بر شرایط را در کنترل خود درآورند؛ با گسترش موقعیت‌هایی که به افراد امکان می‌دهد تسلط را تجربه کنند، آنان بهتر می‌توانند به این باور برسند که می‌توانند به اهداف موردعلاقه خود دست یابند و بر دشواری‌های ناخوشایند فائق آیند. در همین راستا باید دانست که انسان، ارگانیسمی فعال است و استعداد‌های او برای خودتنظیمی، حد گسترده‌ای از کنترل بر تجارب و شرایط زندگی را در اختیار او قرار می‌دهد (۷). در میان مهارت‌های انسان، شاید هیچکدام به اندازه باورهای خودکارآمدی که با عنوان باور افراد درباره توانایی‌هایشان در کنترل وقایع مؤثر بر زندگی تعریف شده است مهم نباشد؛ درعین حال شایان ذکر است باورهای خودکارآمدی، صفات ایستا نیستند؛ بلکه سازه‌های پویایی هستند که می‌توانند با تجارب پیشرفته‌تر، ارتقا یابند. این فرایند در نتیجه توانایی یادگیری انسان از تجارب گذشته رخ می‌نماید (۸). خودکارآمدی را با ادراکات افراد از توانایی خود برای ارائه عملکردهای لازم در راستای دستیابی به نتایج مورد انتظار تعریف کرده‌اند. این باورها می‌تواند معیارهای خودتنظیمی پذیرفته شده افراد (راهبردهای سازگار و ناسازگار)، میزان تلاشی که صرف می‌کنند و میزان حفظ یا آسیب پذیری افراد در مقابل استرس و افسردگی را تحت تأثیر قرار دهد (۹).

پژوهش‌ها نشان داده‌اند که خودکارآمدی در طول دوران رشدی انسان می‌تواند بر سازگاری افراد مؤثر باشد؛ به دیگر سخن، باورهای خودکارآمدی به افراد امکان می‌دهد که بتوانند با مسائل روبه‌رو شوند. می‌توان سازه خودکارآمدی را به ادبیات علمی روانشناسی وارد کرد و سپس این سازه را در متن نظریه شناخت اجتماعی گنجانند. در این نظریه، کارکردهای انسان، به شکلی تعاملی در نظر گرفته می‌شوند؛ عوامل درون فردی در ابعاد شناختی، عاطفی، زیستی، رفتاری و محیطی به شکل تعیین کننده‌های تعاملی بررسی می‌شوند که هر یک به نحو تقابلی، دیگری را تحت تأثیر قرار می‌دهد. او عاملیت انسانی را به توانایی‌های انسان در تولید و هدایت اعمال برای دستیابی به اهداف

می‌توان اشاره کرد. برخی از صاحب‌نظران وظیفه اصلی رشد حرفه‌ای را بر عهده دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی قرار می‌دهند که در این صورت، دانشگاه موظف است با تدوین و اجرای برنامه‌های بالندگی اعضای هیئت علمی به حرفه‌ای شدن آن‌ها کمک کند و از این طریق به طور غیرمستقیم کیفیت خدمات آموزشی، پژوهشی و مدیریتی خود را افزایش دهند (۱۵). لذا هدف اصلی این تحقیق تأثیر قابلیت حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی شهروندی دانشجویان با نقش میانجی تربیت شهروندی در دانشگاه مازندران جهت ارائه مدل می‌باشد. از نتایج پژوهش حاضر کلیه مراکز دانشگاهی، مؤسسات علمی، سازمان‌های دانش محور و کارکنان مراکز آموزشی و پژوهشگران و دانشجویان می‌توانند بهره برداری نمایند.

روش کار

این پژوهش از نظر هدف، تحقیقی کاربردی است. روش تحقیق ترکیبی و طرح تحقیق نیز از نوع طرح تحقیق آمیخته اکتشافی (کیفی- کمی) است. این مطالعه با کد اخلاق IR.IAU.SARI.REC.1400.093 در کمیسیون کد اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری به تصویب رسید. جامعه آماری تحقیق در بخش کیفی شامل (اساتید هیات علمی و مدعو و مدیران گروه دانشگاه مازندران) جهت اتفاق نظر در روش دلفی می‌باشند. جامعه آماری در بخش کمی، شامل اعضای هیات علمی، استادان مدعو و حق التدریس و کارکنان اداری دانشگاه مازندران در سال ۱۴۰۰ به تعداد ۱۴۸۷ نفر، که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند، می‌باشند. حجم نمونه و روش نمونه‌گیری در بخش کیفی با توجه به روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش در مرحله کیفی، تعداد نمونه خاصی در ابتدا مشخص نشد و نمونه‌گیری به صورت در دسترس تا آنجا ادامه پیدا نمود تا پس از ۲۰ مصاحبه اشباع نظری حاصل گردید. در بخش کمی حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، ۱۵۳ نفر تعیین شد. در این پژوهش با توجه به این که روش گردآوری اطلاعات میدانی می‌باشد، از منابع زیر، اقدام به جمع‌آوری اطلاعات مورد نظر گردیده‌است:

الف) روش کتابخانه‌ای (اسنادی): جهت گردآوری

مشخص اطلاق می‌کند (۱۰). خودکارآمدی در گزینش رفتار و فعالیت، میزان تلاش، کیفیت عملکرد و میزان ایستادگی در برابر موانع و چالش‌ها به یاری افراد می‌آید و باورهای خودکارآمدی در میزان تلاش مورد انتظار در هر فعالیت، مدت زمان لازم برای پافشاری در برابر مسائل و در انعطاف‌پذیری افراد در موقعیت‌های مختلف، تعیین کننده هستند (۱۱). باورهای خودکارآمدی میزان مقاومت و ایستادگی شخص را در برابر موانع تبیین میکنند و حاکی از این اعتقاد فرد هستند که وی قادر است در یک موقعیت به طور مؤثر عمل کند؛ یا برعکس، در انجام کارهای خود عملکرد ضعیفی داشته باشد. زمانی که افراد اعتقاد دارند از توانایی‌های لازم برای انجام تکلیف برخوردارند، شایستگی خود را برای رسیدن به موفقیت در آن تکلیف بیشتر ارزیابی می‌کنند و زمانی که تصور می‌کنند به دلیل ناتوان بودن، تلاش‌هایشان به شکست منجر می‌شود، احساس بی‌کفایتی را تجربه خواهند کرد و در نتیجه در هنگام عملکرد، اعتمادبه نفس خود را از دست می‌دهند و در انجام تکلیف ناتوان می‌شوند (۱۲).

نظام آموزشی اثربخش و کارا، نظامی است که با اهداف و نیازهای واقعی جامعه تناسب داشته باشد و توانایی آماده سازی نسل جوان و پرورش مهارت‌هایی از جمله مهارت‌های شهروندی برای نیل به اهداف موردنظر را دارا باشد (۱۳). شایستگی‌های شهروندی یکی از ضروریات مهم در جامعه پیچیده امروزی است. شایستگی شهروندی اشاره به دانستن این امر دارد که چگونه در یک جامعه دموکراتیک با هم در تعامل باشیم. برنامه شایستگی شهروندی به دنبال این است که شایستگی‌های شناختی، ارتباطی و عاطفی را همراه کسب دانش در مورد دولت و جامعه توسعه دهد. این باید بیشتر در ارتباط با هنجارها و مکانیزم‌هایی برای زندگی با یکدیگر باشد. بدین منظور آموزش مدنی باید بر اساس فعالیت‌ها نه صرفاً بر اساس بیان ایده فراهم شود (۱۴). از موضوعات تأثیرگذار بر رشد حرفه‌ای اعضای هیئت علمی به دلایل انتخاب و رفتارهای شغلی اعضای هیئت علمی، میزان درگیر بودن و تمایل آن‌ها به هر یک از وظایف شغلی سه گانه این حرفه (آموزش، پژوهش و ارائه خدمات علمی مشاوره‌ای) و چالش‌های تأثیرگذار بر حرفه هیئت علمی

داده‌های پژوهش، بخشی از کار به صورت نظری انجام گرفته است که در این بخش از کتاب‌ها، مقالات، رساله‌ها و پژوهش‌ها و جستجوی کامپیوتری جهت دستیابی به مقالات و رساله‌های خارج از کشور استفاده شده است.

ب) روش میدانی: در این روش جهت دستیابی به اطلاعات و داده‌ها در دو مرحله کمی و کیفی انجام شده است. با توجه به مراحل انجام تحقیق در بخش کیفی، مناسب‌ترین روش برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز، مصاحبه با خبرگان (۲۰ نفر از اساتید هیات علمی و مدعو و مدیران گروه دانشگاه مازندران) بوده است. علت انتخاب این روش به عنوان یک روش جمع‌آوری اطلاعات، بالا بردن صحت و اطمینان از مدل نهایی تحقیق بود. با توجه به اهداف پژوهش و ماهیت آن در بخش کمی، مناسب‌ترین روش برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز، برای تعیین مدل نهایی تحقیق، استفاده از تکمیل پرسشنامه‌ها بین نمونه‌های انتخاب شده از بین اعضای جامعه هدف بوده است. علت انتخاب این روش به عنوان یک روش جمع‌آوری اطلاعات، اقتضای هدف پژوهش و لزوم کسب اطلاعات معتبر بود.

شرح رسیدن به مدل نهایی بدین صورت بود که بعد از انتخاب بعدهای اولیه در مدل پیشنهادی اولیه با روش فراترکیب، با توجه به تحقیقات معتبر ذکر شده، پرسشنامه نیمه‌ساختاریافته‌ای برای اعمال نظر خبرگان، طراحی گردید. این پرسشنامه شامل بعدهای انتخاب شده براساس تحقیقات پیشین بود. پرسشنامه طراحی شده بر اساس مدل پیشنهادی اولیه، بصورت پرسشنامه‌ای نیمه‌ساختار یافته در اختیار خبرگان قرار گرفته و از آن‌ها خواسته شد، هم در مورد میزان اهمیت ابعاد انتخابی اظهار نظر نمایند و هم ابعادی که بنظر آن‌ها تبیین‌کننده مدل نهایی تحقیق است؛ را مشخص نمایند. خبرگان هم در مورد ابعاد انتخابی اظهار نظر کرده و هم دیدگاه و نقطه نظراتشان را در انتهای پرسشنامه‌ها بیان نمودند. بعد از اتمام مصاحبه با خبرگان امر، تمام پرسشنامه‌های نیمه ساختاریافته بطور دقیق بررسی شده و براینده نظرات خبرگان، بر روی مدل اولیه تحقیق اعمال گردید تا مدل ثانویه یا همان مدل اصلاحی تحقیق بدست آید. سپس بر اساس مدل ثانویه، پرسشنامه نهایی (پرسشنامه بسته) طراحی

گردید و در اختیار گروهی از متخصصان قرار داده شد تا روایی صوری پرسشنامه بدست آید. بعد از تأیید روایی صوری پرسشنامه، روایی محتوایی پرسشنامه هم مورد بررسی قرار گرفت. مرحله بعد نوبت به پایایی پرسشنامه شده، لذا به منظور تعیین پایایی، پرسشنامه در اختیار ۳۰ نفر از اعضای جامعه آماری (اعضای هیات علمی، استادان مدعو و حق التدریس و کارکنان اداری دانشگاه مازندران)، قرار گرفت تا با روش آلفای کرونباخ، میزان پایایی پرسشنامه مشخص گردد.

ابزار اصلی این پژوهش، جهت جمع‌آوری اطلاعات لازم، همانطور که گفته شد، پرسشنامه بوده است که در زیر پرسشنامه مورد استفاده معرفی می‌گردد. برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز برای تعیین طراحی مدل نقش قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی شهروندی دانشجویان با نقش میانجی تربیت شهروندی، بایستی با بهره‌گیری از پرسشنامه، ابعاد آن‌ها را از حالت کیفی به کمی تبدیل نمائیم و این کار را پرسشنامه انجام خواهد داد. برای انتخاب یک مدل مناسب، کارا و کاربردی جهت تعیین الگو جهت طراحی مدل نقش قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی شهروندی دانشجویان با نقش میانجی تربیت شهروندی، پژوهش‌های انجام گرفته در خصوص موضوع تحقیق، بررسی گردید. بعد از انجام مرحله کیفی تحقیق و اعمال نتایج حاصل از تکنیک دلفی بر روی مدل اولیه پیشنهادی، برای تعیین ابعاد هر یک از متغیرها و گویه‌های هر یک از ابعاد، در طراحی پرسشنامه بر اساس مدل ثانویه، از تحقیقات مذکور و پرسشنامه‌های استاندارد که بر اساس این تحقیقات؛ ارائه گردید، بهره گرفته شد و در نهایت پرسشنامه بخش کمی، ارائه گردید.

طبق مدل ثانویه تحقیق، مدل تعیین بالندگی سازمانی مبتنی بر عدالت شامل ۱۷ بعد بشرح:

طبق مدل ثانویه تحقیق، مدل نقش قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی شهروندی دانشجویان با نقش میانجی تربیت شهروندی در دانشگاه مازندران شامل ۱۷ بعد بشرح:

الف- متغیر «قابلیت‌های حرفه‌ای ای»، دارای شش بعد بشرح: ۱. فنی، ۲. انسانی، ۳. ادراکی، ۴. ارتباطی، ۵. مهارت کار تیمی، ۶. مهارت ابتکاری می‌باشد.

جدول ۱- گویه‌های مربوط به قابلیت‌های حرفه‌ای

متغیرها	ابعاد	شماره گویه
قابلیت‌های حرفه‌ای	فنی	۱-۸
	انسانی	۹-۱۴
	ادراکی	۱۵-۱۷
	ارتباطی	۱۸-۲۳
	مهارت کار تیمی	۲۴-۲۷
خودکارآمدی	مهارت ابتکاری	۲۸-۳۰
	پشتکار	۳۱-۳۷
	خودتنظیمی	۳۸-۴۴
شایستگی شهروندی	تلاش	۴۵-۵۰
	ویژگی‌های فردی	۵۱-۵۸
	مهارت‌های شهروندی	۵۹-۶۴
	تصمیم‌گیری	۶۵-۶۷
	همکاری	۶۸-۷۱
تربیت شهروندی	قانون‌گرایی	۷۲-۷۷
	روحیه مشارکت جویی	۷۸-۸۱
	مسئولیت‌پذیری	۸۲-۸۵
	اعتماد به نفس	۸۶-۸۹

یافته‌ها

جهت بررسی ادعای مطرح‌شده در مورد توزیع داده‌های یک متغیر کمی از آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف استفاده شده است. نتایج به‌دست‌آمده در جدول ۲ نشان‌دهنده آن است که همه عوامل در نمونه مورد بررسی از توزیع نرمال پیروی می‌کنند. با توجه به بزرگتر بودن مقدار احتمال یا سطح معناداری، داده‌ها دارای توزیع نرمال باشند امکان استفاده از آزمون پارمتریک وجود دارد.

در جدول ۳، نتایج حاصل از شاخص KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) و آزمون بارتلت روی شاخص‌های موجود و شناسایی شده برای متغیرهای مدل پژوهش را می‌توان مشاهده کرد. براساس نتایج به دست آمده، شاخص (KMO) بزرگتر از $0/6$ بوده و مقادیر تقریباً نزدیک به یک را نشان می‌دهد که حاکی از کفایت حجم نمونه بر اساس شاخص‌های شناسایی شده برای تحلیل عاملی بود. سطح معنی‌داری $0/002$ برای آزمون بارتلت نیز نشان‌دهنده مناسب بودن متغیر پژوهش برای تحلیل عاملی بود.

در نمودار ۱ ضرایب t هر یک از متغیرها نشان شده است.

در جدول ۴، تأثیر قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر

ب- متغیر «خودکارآمدی»، دارای سه بعد بشرح: ۱. پشتکار، ۲. خودتنظیمی ۳. تلاش می‌باشد.

ج- متغیر «شایستگی شهروندی»، دارای چهار بعد بشرح: ۱. ویژگی‌های فردی ۲. مهارت‌های شهروندی، ۳. تصمیم‌گیری ۴. همکاری می‌باشد.

د- متغیر «تربیت شهروندی» دارای چهار بعد بشرح: ۱. قانون‌گرایی، ۲. روحیه مشارکت جویی، ۳. مسئولیت‌پذیری، ۴. اعتماد به نفس می‌باشد.

این پرسشنامه شامل دو بخش می‌باشد: الف) سوالات عمومی: شامل اطلاعات دموگرافیک آزمودنی شامل جنسیت، سن، میزان تحصیلات و سابقه خدمت و سمت شغلی آزمودنی‌ها خواهد بود.

ب) سوالات تخصصی: شامل ۸۹ گویه در مورد سنجش وضعیت هر یک از متغیرها و ابعاد مدل تحقیق، بر طبق مدل ثانویه ارائه شده می‌باشد. در جدول شماره ۱ تعداد و شماره گویه‌های مربوط به هر یک از بعدها در پرسشنامه تحقیق مشخص گردیده است.

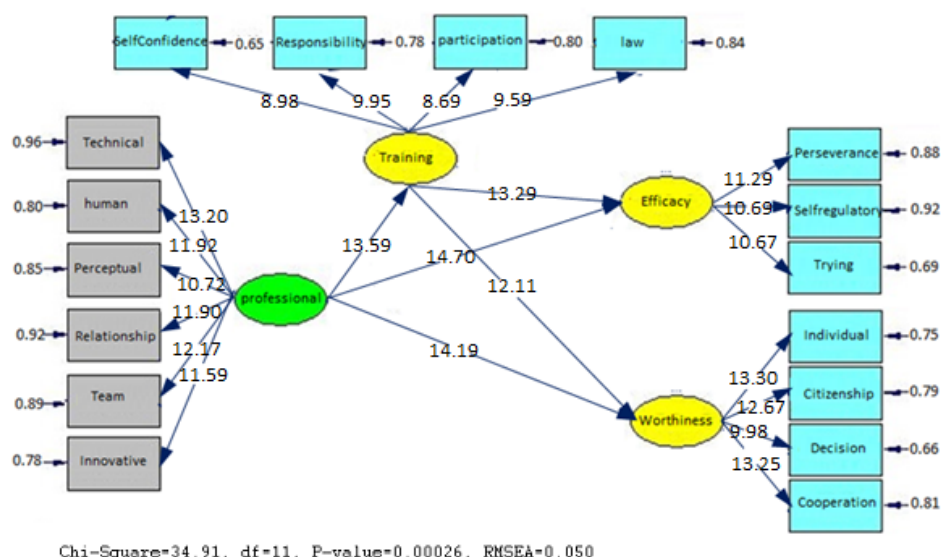
همچنین برای بررسی سوال‌های پژوهش از آزمون‌های تحلیل عاملی اکتشافی و معادلات ساختاری بهره‌گیری شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS و LISREL انجام پذیرفت.

جدول ۲- نتایج آزمون کولموگروف- اسمیرنوف برای متغیرهای تحقیق

تربیت شهروندی	شایستگی شهروندی	خودکارآمدی	قابلیت‌های حرفه‌ای	تعداد نمونه
۱۵۳	۱۵۳	۱۵۳	۱۵۳	۱۱۹/۰
۰/۰۶۹	۰/۰۲۵	۰/۰۲۵	۰/۶۲۰	بیشترین
۰/۰۵۲	۰/۶۱۷	۰/۰۵۶	۰/۶۱۷	اختلاف
-۰/۰۶۹	-۰/۰۸۵	-۰/۰۸۵	-۰/۰۹۵	کرانه‌ها
۰/۶۰۵	۰/۸۱۴	۰/۶۰۵	۰/۹۶۵	Z
۰/۳۰۲	۰/۲۱۹	۰/۵۱۰	۰/۶۱۲	سطح معناداری

جدول ۳- نتایج آزمون KMO و بارتلت

نتایج	آزمون	تأثیر قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی شهروندی دانشجویان با نقش میانجی تربیت شهروندی در دانشگاه مازندران جهت ارائه مدل
۰/۹۹۵	ضریب کفایت نمونه‌گیری (KMO)	
۷۴۲۵۹۶/۰۶۰	کای اسکوتر	آزمون کرویوت بارتلت
۵۵۹۰	درجه آزادی	
۰/۰۰۲	سطح معناداری	

نمودار ۱- مدل ساختاری پژوهش در حالت ضرایب t

۱۳/۲۹ (طبق قاعده خطای یک درصد در رد فرض صفر برای مقادیر بالای ۱/۹۶ در هر پارامتر مدل)، بالای ۱/۹۶ محاسبه شده است. با توجه به معنی‌داری و مثبت بودن این ضرایب می‌توان بیان نمود که قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی با نقش میانجی تربیت شهروندی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. شاخص‌های نیکویی برازش مدل تأیید عاملی بر اساس مدل اصلی در جدول ۵ نشان داده شده است. بر اساس نتایج مدل برازش یافته در نمونه مورد مطالعه

خودکارآمدی با نقش میانجی تربیت شهروندی از طریق برآورد ضرایب استاندارد مسیرها (مقدار t) به همراه بار عاملی هر یک از متغیرها نشان داده شده است و همانطور که مشخص است، تمام بارهای عاملی از وضعیت مطلوبی برخوردار بوده و قابلیت اندازه‌گیری ابعاد را دارند. نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که بر اساس نتایج مدل ساختاری متغیر قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی با نقش میانجی تربیت شهروندی دارای ضریب مسیر معنادار ۰/۷۲ است. که دارای مقدار t،

جدول ۴- ضرایب مسیر مورد مطالعه و معنی داری پارامترهای برآورد شده

وضعیت	معداداری	t-value	ضریب مسیر	مسیر	
پذیرش	۰/۰۰۰**	۱۳/۲۰	۰/۴۰	---<فنی	قابلیت‌های حرفه‌ای
پذیرش	۰/۰۰۰**	۱۱/۹۲	۰/۴۴	---<انسانی	
پذیرش	۰/۰۰۰**	۱۰/۷۲	۰/۴۳	---<ادراکی	
پذیرش	۰/۰۰۰**	۱۱/۹۰	۰/۴۵	---<ارتباطی	
پذیرش	۰/۰۰۰**	۱۲/۱۷	۰/۴۵	---<مهارت کار تیمی	
پذیرش	۰/۰۰۰**	۱۱/۵۹	۰/۵۱	---<مهارت ابتکاری	خودکارآمدی
پذیرش	۰/۰۰۰**	۱۱/۲۹	۰/۶۶	---<پشتکار	
پذیرش	۰/۰۰۰**	۱۰/۶۹	۰/۶۲	---<خودتنظیمی	
پذیرش	۰/۰۰۰**	۱۰/۶۷	۰/۶۰	---<تلاش	
پذیرش	۰/۰۰۰**	۱۳/۳۰	۰/۶۷	---<ویژگی‌های فردی	
پذیرش	۰/۰۰۰**	۱۲/۶۷	۰/۵۹	---<مهارت‌های شهروندی	شایستگی شهروندی
پذیرش	۰/۰۰۱**	۹/۹۸	۰/۶۸	---<تصمیم‌گیری	
پذیرش	۰/۰۰۱**	۱۳/۲۵	۰/۶۲	---<همکاری	
پذیرش	۰/۰۰۰**	۹/۵۹	۰/۷۴	---<قانون‌گرایی	
پذیرش	۰/۰۰۱**	۹/۶۹	۰/۷۲	---<روحیه مشارکت جویی	
پذیرش	۰/۰۰۰**	۹/۹۵	۰/۶۹	---<مسئولیت‌پذیری	تربیت شهروندی
پذیرش	۰/۰۰۱**	۸/۹۸	۰/۶۵	---<اعتماد به نفس	
پذیرش	۰/۰۰۰**	۱۴/۷۰	۰/۶۱	---<خودکارآمدی	
پذیرش	۰/۰۰۲**	۱۴/۱۹	۰/۶۴	---<شایستگی شهروندی	
پذیرش	۰/۰۰۰**	۱۳/۲۹	۰/۷۲	---<خودکارآمدی	
پذیرش	۰/۰۰۲**	۱۲/۱۱	۰/۷۴	---<شایستگی	شهروندی

جدول ۵- شاخص‌های نیکویی برازش مدل تأیید عاملی بر اساس مدل اصلی

وضعیت	مقدار قابل قبول	مقدار کسب شده	شاخص
قبول	GFI>90%	۰/۹۲	GFI (نیکویی برازش)
قبول	AGFI>90%	۰/۹۳	AGFI (نیکویی برازش تعدیل شده)
قبول	0.90<CFI<1	۰/۹۶	CFI (بrazندگی تعدیل یافته)
قبول	مقدار کمتر از ۳	۱/۳۸	CMIN/df
قبول	RMSEA<0.1	۰/۰۸۵	RMSEA (ریشه میانگین خطای برآورد)

شایستگی شهروندی ۰/۷۴ در دانشگاه مازندران موثر هستند. مدل ساختاری برازش یافته پژوهش در نمودار شماره ۲ آمده است.

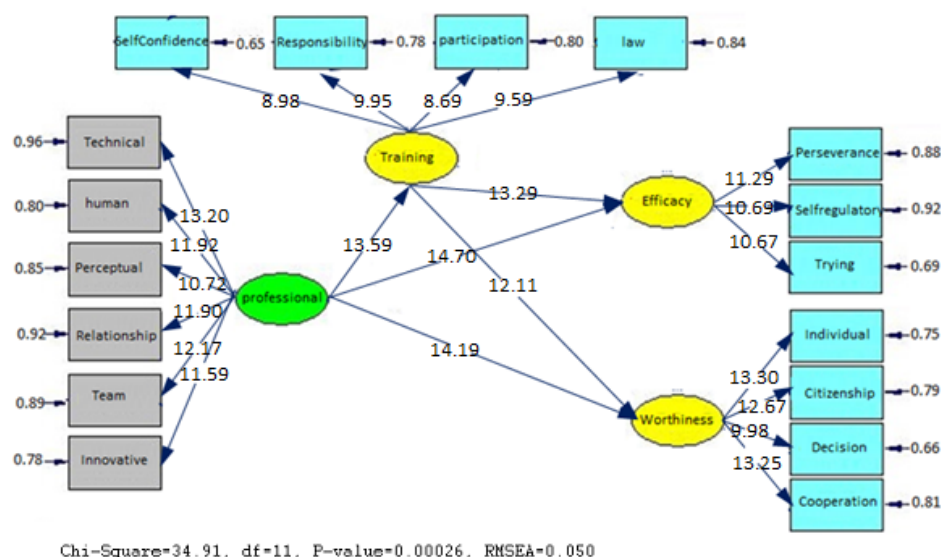
معادله ساختاری استخراج شده به شرح زیر خواهد بود.

$$Efficacy, R^2 = ۰/۰۷۲ * worthiness, R^2 = ۰/۰۷۴ *$$

بحث

نتایج نشان می‌دهد که قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی با نقش میانجی تربیت شهروندی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. نتایج با پژوهش‌های فارلی (Farley) و همکاران (۲۰۱۱) (۲)، توماس (Thomas) و همکاران (۲۰۲۲) (۱۲) همراستا است. امروزه دانشگاه‌ها

بر این اساس مشخص می‌شود که ۰/۷۲ خودکارآمدی و ۰/۷۴ شایستگی شهروندی به ابعاد و مولفه‌های قابلیت‌های حرفه‌ای استادان با نقش میانجی تربیت شهروندی وابسته است. یا به عبارتی عناصر و مولفه‌ها و زیر مولفه‌های قابلیت‌های حرفه‌ای استادان با میانجی نقش تربیت شهروندی در خودکارآمدی ۰/۷۲ و در

نمودار ۲- مدل ساختاری برآزش یافته پژوهش

برای شغل (۱۳). به عبارت دیگر شایستگی‌ها به دو گروه تقسیم می‌شوند: یکی شایستگی‌هایی موسوم به شایستگی‌ها یک حوزه خاص که مربوط به دانش، مهارت‌ها و نگرش‌هایی است که فرد از طریق یک حوزه مطالعاتی خاص برای فعالیت در یک حرفه کسب می‌کند و دیگر شایستگی‌هایی تحت عنوان شایستگی‌ها عمومی است. در تدوین برنامه درسی مبتنی بر شایستگی، یک توالی دنبال می‌شود. به این شکل که ابتدا پروفایل شغلی تنظیم می‌شود، آنگاه وظایف شغلی مهم به دنبال آن می‌آیند و در انتها پروفایل فارغ التحصیل متشکل از شایستگی‌ها کانونی (انتخاب شده) قرار گرفته که ارتباط مستقیمی با پروفایل شغلی دارد. یکی از دغدغه عصر حاضر مسئله آموزش و تربیت شهروندانی مؤثر و فعال در عرصه‌های مختلف زندگی است و با توجه به این که مفهوم و ماهیت شهروندی دارای ابعاد متفاوت (سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، مدنی و فرهنگی) است، نهادها و مؤسسات متعدد هر یک به نوعی در تلاشند تا در تربیت شهروند مورد نیاز خود، به ایفای نقش بپردازند (۱۴). هر چند از میان این نهادهای مختلف به نظر می‌رسد که دو نهاد آموزش و پرورش و به خصوص آموزش عالی و نیز خانواده با بهره‌گیری از تمام امکانات و پتانسیل‌های خود در صدد تحقق

در عرصه‌های متنوع و متعددی از جمله ابعاد مدیریت دانشجویان و اعضای هیئت علمی در سطح ملی و بین‌المللی، مدیریت پژوهش و سرمایه‌گذاری در آن با همدیگر رقابت می‌کنند، آن‌ها نیازمند حفظ اعتبار، شهرت، تولید کارهای پژوهشی سطح بالا، راضی نگه داشتن دانشجویان و اعضای هیئت علمی و پاسخگویی به نیازهای روبه رشد جامعه‌اند (۷). در حقیقت دانشگاه مسئول تربیت نیروی انسانی متخصص و ماهر، به عنوان مهمترین سرمایه جامعه است. نقش اساسی مورد انتظار از دانشگاه، پرورش انسان دانا، توانا و شکوفا کننده جامعه است (۲). دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی نه تنها به دلیل تربیت نیروی انسانی متخصص، بلکه به جهت گسترش مرزهای دانش و از دیدگاه‌های رشد شخصی، ملی و بین‌المللی مورد توجه هستند. به دلیل شرایط خاص زندگی در دنیای مدرن لازم است تا دانشگاه نسبت به ایجاد و نهادینه کردن مجموعه‌ای از قابلیت‌ها در دانشجویان که آن‌ها را شایستگی می‌خوانیم، اهتمام ورزد. این شایستگی‌ها، قابلیت دانشجوی را برای زندگی اجتماعی مدرن افزایش می‌دهد. بنابراین می‌توان دو دسته شایستگی‌ها را برای دانشجویان بر شمرد؛ دسته اول شایستگی‌ها کانونی و بنیادی و دسته دوم شایستگی‌ها حرف‌های مورد نیاز

نتیجه‌گیری

به طور کلی می‌توان اذعان داشت که قابلیت‌های حرفه‌ای استادان بر خودکارآمدی و شایستگی دانشجویان با نقش میانجی تربیت شهروندی در دانشگاه مازندران نقش بسزایی دارد.

References

1. Wu H, Li S, Zheng J, Guo J. Medical students' motivation and academic performance: the mediating roles of self-efficacy and learning engagement. *Med Educ Online*. 2020;25(1):1742964.
2. Farley H. Promoting self-efficacy in patients with chronic disease beyond traditional education: A literature review. *Nurs Open*. 2019;7(1):30-41.
3. Bulfone G, Iovino P, Mazzotta R, Sebastian M, Macale L, Sili A, et al. Self-efficacy, burnout and academic success in nursing students: A counterfactual mediation analysis. *J Adv Nurs*. 2022;78(10):3217-3224.
4. Mafla AC, Divaris K, Herrera-López HM, Heft MW. Self-Efficacy and Academic Performance in Colombian Dental Students. *J Dent Educ*. 2019;83(6):697-705.
5. Kristensen SM, Larsen TMB, Urke HB, Danielsen AG. Academic Stress, Academic Self-efficacy, and Psychological Distress: A Moderated Mediation of Within-person Effects. *J Youth Adolesc*. 2023;52(7):1512-1529.
6. Zeinalipour H. School Connectedness, Academic Self-Efficacy, and Academic Performance: Mediating Role of Hope. *Psychol Rep*. 2022;125(4):2052-2068.
7. Zamfir AM, Mocanu C. Perceived Academic Self-Efficacy among Romanian Upper Secondary Education Students. *Int J Environ Res Public Health*. 2020;17(13):4689.
8. Abdolrezapour P, Jahanbakhsh Ganjeh S, Ghanbari N. Self-efficacy and resilience as predictors of students' academic motivation in online education. *PLoS One*. 2023;18(5):e0285984.
9. Thomas R, Wheeler LA, Delgado MY, Nair RL, Coulter KM. Latinx adolescents' academic self-efficacy: Explaining longitudinal links between ethnic-racial identity and educational adjustment. *Cultur Divers Ethnic Minor Psychol*. 2022;28(1):29-38.
10. Bulfone G, Vellone E, Maurici M, Macale L, Alvaro R. Academic self-efficacy in Bachelor-level nursing students: Development and validation of a new instrument. *J Adv Nurs*. 2020;76(1):398-408.
11. Firdausi AN, Fitriyarsari RI, Tristiana D, Fauziningtyas R, Thoma DC. Self-efficacy and social support have relationship with academic burnout in college nursing students. *J Pak Med Assoc*.

بخشیدن به آرمان تربیت شهروند مطلوب هستند، اما متأسفانه در عمل، شاهد کارایی نسبی و حتی شکست آن‌ها در این خصوص هستیم (۱۲). گواه این ادعا نیز می‌تواند هنجارشکنی‌ها و ارزش ستیزی‌های نمود یافته در نسل نوجوان و جوان و به خصوص بخش عظیمی از فارغ‌التحصیلان آموزش عالی باشد که در رویارویی با مسائل و مشکلات زندگی قادر به شناسایی و انجام مسئولیت‌های خویش نبوده و طریق عصیان یا بی‌تفاوتی را می‌پیمایند (۱۵). آموزش شهروندی در قرن بیست یکم به علت جهانی شدن، ارتباطات فزاینده کشورها، افزایش تنوع فرهنگی، زبانی و قومی دچار تحول شده است. نظام‌های آموزشی از جمله نظام‌های آموزشی عالی، را بر آن داشته است که برنامه‌های آموزشی متناسبی را تدوین نمایند، تا نیازهای دانشی، نگرشی و مهارتی دانشجویان را برآورده و آن‌ها را برای کنش و واکنش در ابعاد محلی، ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی و در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آماده کنند (۱۱).

تربیت شهروندی به مثابه آموزش دانش‌ها، مهارت‌ها و خلیات شهروندی، جهت مشارکت موفقیت آمیز در زندگی اجتماعی از جمله اهداف و کارکردهای مشترک میان خانواده و دانشگاه است. بنیان این نوع تربیت از کودکی و در محیط خانواد شکل گرفته و می‌تواند با ورود فرد به مدرسه و در نهایت دانشگاه، از عمق و غنای بیشتری برخوردار گردد. در واقع تربیت شهروندی فرایندی تعاملی است و علاوه بر آموزش دانش شهروندی مستلزم یادگیری مهارت‌ها و خلیات شهروندی نیز است، از این رو محیط‌های آموزشی و به طور خاص دانشگاهی، می‌توانند زمینه‌ها و فرصت‌هایی را برای تعاملات واقعی و ارائه باز خورد لازم جهت تثبیت، اصلاح، تغییر، حذف و حتی ایجاد رفتارهای مناسب و در نتیجه ورزیدگی در مهارت‌ها و خلیات شهروندی را برای دانشجویان فراهم آورند. با توجه به اینکه چنانچه برنامه‌های طراحی شده دانشگاه در این خصوص با آموزش‌های حاصل از محیط خانواده‌ها، هماهنگ و همسو باشد، یادگیری عمیق‌تر و پربارتری را در دانشجویان شکل خواهد داد، بنابراین ضروری است در این خصوص میان خانواده‌ها و دانشگاه‌ها، ارتباطی متقابل شکل گیرد (۱۰).

2023;73(Suppl 2)(2):S63-S66.

12. Frazier P, Gabriel A, Merians A, Lust K. Understanding stress as an impediment to academic performance. *J Am Coll Health*. 2019;67(6):562-570.

13. Hechenleitner-Carvallo MI, Jerez-Salinas AA, Pérez-Villalobos CE. Autoeficacia académica en estudiantes de carreras de la salud de una universidad tradicional chilena [Academic self-efficacy among health care undergraduate students in a Chilean university]. *Rev Med Chil*. 2019;147(7):914-921.

14. O'Connor A, McCarthy G, O'Shea D. Impact of role conflicts and self-efficacy on academic performance of graduate-entry healthcare students: A lagged study. *Nurs Health Sci*. 2022;24(2):387-394.

15. Moghadari-Koosha M, Moghadasi-Amiri M, Cheraghi F, Mozafari H, Imani B, Zandieh M. Self-Efficacy, Self-Regulated Learning, and Motivation as Factors Influencing Academic Achievement Among Paramedical Students: A Correlation Study. *J Allied Health*. 2020;49(3):e145-e152.